

Historia

Östermalm kallades för Ladugårdslandet fram till 1885. Namnet kommer från den kungsladugård som under 1400-talet anlades där Nobelparken nu ligger. Stadsdelen behöll ända fram till 1880-talet en lantlig prägel med stall och ladugårdar. I början av 1880-talet ökade Stockholms befolkning och man antog nya stadsplaner. Berg sprängdes bort, gammal kåkbebyggelse revs för att dra nya stora gator och träd planterades. En del av den statliga marken såldes till privata byggare som fick löfte att bygga femvåningshus.

Utanför själva bebyggelsen präglades området sedan århundranden av många militära anläggningar. En del finns fortfarande kvar. 1913 revs *hovjägmästarbostället Djursborg* som låg där nuvarande Fältöversten är uppförd. Det var för att lämna plats för den nya bebyggelsen som planerades omkring Karlaplan. Marken tillhörde sedan Gustav Vasas tid Kronan/Kungl Majt. Tidigare hade där också funnits en stadstull, *Ladugårdslanstullen*, där varor som skulle till och från bland annat Hjorthagen måste passera. Tullporten kallades under långa tider *Hökens port* efter Karl XI:s djurgårdsvaktare Lars Larsson Höök som hade sin stuga vid tullen. Utanför tullen befann man sig i vad som målade kallades för *Yttersta mörkret*. Namnet finns nämnt i skrifter sedan 1600-talet.

Karlaplan fick sitt namn redan 1885, men det dröjde många år innan platsen fick sin nuvarande utformning. Man kallade den för Manschuriska Träsket, då där ofta var vått och lerigt och man fick gå på träspångar. Under första världskriget odlades bl a kål där. Först under tjugotalet utarbetades ett förslag till plan och 1930 anlades bassängen med fontänen. Flygarmonumentet är från 1931 och utfört av Carl Milles. Det är ett minnesmärke över omkomna piloter.

Byte av gatunamn

Erik Dahlbergsallé hette tidigare Hjorthagsvägen och bytte år 1931 namn till Erik Dahlbergsgatan för att 1974 få sin nuvarande benämning. Bältgatan kallades ursprungligen för Stora Bältgatan och sträckte sig från korsningen Bältgatan – Östermalmsgatan tvärs över det område som numera upptas av Fältöversten, nuvarande Wittstocksgatan och fram till Tysta Gatan.

Lilla Bältgatan hette den del av nuvarande Östermalmsgatan som löper från Bältgatan fram till Karlaplan. Först 1931 fick gatorna de namn de numera har.

Gropen

Området som numera upptas av Fältöversten kallades allmänt för *Gropen*. Det var en kåkstad sedan trettioalet med en mängd skjul, verkstäder, garage och bensinstationer som inte erbjöd någon vacker utsikt från husen utefter Erik Dahlbergsgatan och Värtavägen. Men det var ett härligt ställe för oss barn att busa i. I många år diskuterades olika förslag på upprustning. Ett av förslagen var en park som skulle binda ihop Tessinparken med Karlaplan. Efter många turer blev det Fältöversten.

Området kring vårt kvarter började stadsplaneras 1911. Kvarteret fick namnet Djursborg efter hovjägmästarbostället. Alla fastigheter i kvarteret byggdes inte samtidigt. Efter att de första blev klara under 1912 – 16 gjordes ett uppehåll under den då rådande kristiden. Först mellan 1921 – 24 blev de sista fastigheterna i kvarteret färdigbyggda.

Djursborg 2

Vår fastighet, Djursborg 2, byggdes under åren 1912 – 14. Arkitekter var Östlihn & Stark, byggherrar och byggmästare K J Flodin & I Holm. Ågare 1914 var ingenjör J Gillberg. 1916 tog Rörstrands Fastighets AB över. 1926 blev det Axel Hultman som fram till sin död 1932 ägde fastigheten. Eva Hultman ärvde tillsammans med sina barn, däribland Tage och Bengt Boye, Djursborg 2 och hade fastigheten ända fram till 1972 då Reinhold Gustafssons fastighets AB köpte fastigheten. 1982 övertog slutligen den nybildade bostadsrättsföreningen Djursborg 2 fastigheten.

Byggnadsbestämmelserna föreskrev att Kungl.Maj:t måste godkänna fasadritningarna, vilket syftade till skapandet av en enhetlig bebyggelse, men också att tomterna skulle bebyggas så *"att de var för sig därest gårdarna med sina huvuddelar ligga intill varandra på en sträcka av minst 9 m erhålla gårdsrum av minst 135 kvadratm yta och huvuddelen av gården minst 9 m bredd"*. Denna bestämmelse som var ett undantag från byggnadstadgans §23, säkrade ett enhetligt byggnadssätt även i kvarterets inre och tillkomsten av öppna gårdsrum.

Först färdigställdes den delen av huset som vetter mot nuvarande Erik Dahlbergsallé. Huset, som är en hörnfastighet, omfattar Erik Dahlbergsallé 9 och 9B samt Bältgatan 8.

De första hyresgästerna

1914 ägdes fastigheten av ingenjör J Gillberg och de första hyresgästerna var:

*Ingenjör J Gillberg
Löjtnant Ankarcrona
Fru Ankarsvärd
Fru R Arnheim
Apotekare G H Björkmansson
Postmästar A Erlandsson
Friherrinnan M.H.von Essen
Änkefru Svea Fagerberg
Grosshandlare G Gummesson
Löjtnant G E Haeger
Ing. P E Hammarkvist
Tjänsteman G Joulin
Dir. M Nygren
Friherre N H Palmstierna
Ing A G Rickert
Köpman C J Robbert
Notarie J Sjöberg
Fru C Sjödin
Grosshandlare G Wahlberg
Grosshandlare E Wickert*

Några namnkunniga hyresgäster

I vår fastighet har ett antal berömdheter bott. I hyresförteckning från 1926 kan man läsa att paret Brunius bodde i huset. Han regissör och hon den kända skådespelerska Pauline Brunius som senare blev chef för Dramaten. Samtidigt bodde en annan känd skådespelare i huset nämligen Gösta Ekman med familj.

I ett nummer av 1993 års Östermalmstidning berättar Ebba Wallgren König om trakten kring Karlaplan på tjugotalet. Hon gick i Margaretaskolan, som då låg på Stora Bältgatan 3. När hon skulle gå hem från skolan en dag skriver hon *"På denna gata (Hjorthagsvägen) i nummer 9 bodde då Gösta Ekman och ut ur porten rusade lille Hasses ilska franska bulldog på oss barn som hoppade hage på trottoaren. Hasse bara flinade.*

När hans vackra stiliga mamma Greta Ekman senare kom, var bulldogen i koppel. Då förstod jag inte att uppskatta lyckan av att få möta pappa Gösta så ofta."

I 1930 års hyresförteckningen finner man professor Fredrik Böök, ledamot av Svenska Akademien mellan 1922 och 1961.

Under 40 och 50-talen kom amiral Stig H:son Ericsson att sätta sin prägel genom all den representation som det innebar att vara chef för marinen och sedan även som Riksmarskalk.

Många middagar och témottagningar ägde rum i den vackra våningen på en trappa i "nian"

Fint besök

Under 1956 års Rytтарыolympiad hade amiralen Kung Gustaf VI Adolf, Drottning Louise samt Drottning Elisabeth av England och Prins Philip på middag, Även Lord Mountbatten , sedan länge god vän till amiralen och hans fru. Det var en fantastisk syn för oss, som redan då bodde i huset, att se de långa svarta limousinerna med de kungliga gästerna glida in på Bältgatan och svänga runt hörnet till "nians" port.

Det blev litet extra kostnader för värden i samband med besöket, då man var tvungen att måla om hissen invändigt, eftersom det fanns opassande texter ritade på väggarna! Även trapphuset upp till första våningen blev ommålat.

Några som bott länge i fastigheten

Den som bott längst är Asta Sjöberg som var fyra år då hennes familj, som en av de första hyresgästerna flyttade in. Efter drygt 85 år flyttade Asta till Högalidshemmet på Söder.

Det finns andra som flyttade som barn till fastigheten och fortfarande bor här.

- Carin Adlén flyttade som barn till fastigheten 1939 och har med undantag för tre år på 50- talet bott i samma våning på Bältgatan 8, 1 trappa. Maken Ulf flyttade in 1952.
- Britta Lövenstjerne och hennes man flyttade in på nb i "nian" 1970.
- Ulla och Pelle Bellman kom 1981 till "nian" på 4 trappor.

Husets portvakt och allt i allo

Makarna Ahlborg som bodde i den lilla "ettan" på nedre botten i "nian" var under många år husets portvakt. Fru Ahlborg blev en stor tillgång och allt i allo, när det gällde att hjälpa till med olika göromål hos familjerna i huset. Hennes skicklighet att stärka och stryka vita gardiner och forma ryschet var väl känt liksom mangling av dukar och servietter.

Hon höll reda och ordning i fastigheten och gånade den unge som råkade sparka boll på gården och en ruta gick sönder. Bättre barnvakt kunde vi heller inte ha. Paret Ahlborg var dessutom en av de första som hade TV och flera av husets barn passade ofta på att få se barnprogram hos dem.

Vi hyresgäster kunde känna oss trygga då de alltid fanns till hands. Varje dag gick de rundor i huset, inklusive vind och källare.

Butiker

I huset hade MC/Mjölcentralen ända fram till 40-talets slut butik, där man bland annat kunde köpa mjölk och grädde i "lös" vikt. Konkurrenten Uplandsmejeriet (stavades med ett p) hade sin butik i hörnet Bältgatan 2, där det nu finns en pub. I övrigt fanns här inte många butiker i närheten. Ångströms speceriaffär på Grevgatan och Tomtebageriet på Östermalmsgatan var närmast. Under kriget var det långa köer utanför Kronlaxens fiskaffär i hörnet Grevgatan och Karlavägen. Det gällde att i ransoneringsperioder dryga ut maten med fisk.

Krigsåren 1939 – 1945

Under kriget fick alla hyresgäster tömma sina källarkontor som låg där Skönhetsborgen numera har sina lokaler. Utrymmet byggdes om till skyddsrum. Under kriget var det tufft att bo i fastigheten. Fönstren var redan då dåligt isolerade och i många våningar fanns det heller inte värmeelement i bl a kök och hall. Under de kalla krigsvintrarna låg innetemperaturen ofta på bara 14 grader. Sitta och läsa läxor var inte lätt i den kylan. Varmvatten fick man dessutom bara någon gång i månaden.

Ute på Valhallavägen staplades höga vedtravar som skulle användas att elda fastigheterna med. Koks delades endast ut sporadiskt och varmvattnet "ransonerades".

Slutligen

Denna lilla historiska återblick på "vårt" hus och trakten däromkring är en litet försök att få dess innehavare att känna samhörighet. *Djursborg 2* har sin speciella historia, som vi skall vårda och bevara. Några har som sagt bott här länge och kan säkert komplettera vad vi försökt berätta. Vi vill också att den fina atmosfär som hittills präglat huset även i framtiden vårdas av dem som bor och kommer att bo här.

Carin Adlén och Karin Oscarsson
Februari 2002

Material och uppgifter är hämtade från Stockholms Stadsmuseums arkiv, Östermalmsnyttts artiklar, Vasakronans broschyr "Genom fem sekel" samt inte minst från sagesmän och av egna minnen.